Herbebossing met populier in het plantseizoen 1976/1977

N. A. Leek
R.B.L. „De Dorschkamp", Wageningen

1 Inleiding

Om na te gaan op welke wijze de herbebossing in ons land wordt uitgevoerd zijn de herbebossingsobjekten in het plantseizoen 1976/77 geïnventariseerd. Van deze landelijke inventarisatie is door J. A. Bosman uitvoerig verslag gedaan in Rapport nr. 180 van „De Dorschkamp". In onderstaand verslag wordt alleen ingegaan op de uitkomsten voor populier.
De landelijke inventarisatie had betrekking op de meest bosrijke provincies. Voor de houtsoort populier is ook in de overige provincies nagegaan welke oppervlakten in het plantseizoen 1976/1977 zijn herbebost. De uitkomsten voor populier hebben dus betrekking op geheel Nederland.
De partikuliere herbebossingsobjekten werden opgespoord via het subsidiearchief „Besluit bijdrage herbeplantingen" van het Staatsbosbeheer. Duidelijk herkenbare aanvragen voor droogteschade en voor de bijdrageregeling herstel stormvlakten werden direkt buiten beschouwing gelaten. Van de bruikbare objekten zijn de eigenaren resp. beheerders met een enquêteformulier benaderd. Voor de landelijke inventarisatie werd een respons van 94 % verkregen.

2 Uitkomsten

In totaal werden 26 objekten met populier herbeplant. De verdeling van het aantal objekten en oppervlakten over de provincies staan vermeld in tabel 1.

Tabel 1 In 1976/1977 uitgevoerde herbebossingen met populier.

	aantal objekten	oppervlakte ha	% naar oppervlakte
Noord-Brabant	16	22.32	65
Zeeland	3	5.66	17
Utrecht	1	2.00	6
Gelderland	3	1.81	5
IJsselmeerpolders en Wieringermeer	3	2.35	7
Totaal	26	34.14	100

Noord-Brabant nam met tweederde van de oppervlakte het leeuwenaandeel voor haar rekening. Van de 34 ha is bijna 90 % door subsidieaanvragers uitgevoerd. Bij de partikulieren gaat het in overgrote meerderheid ook om puur populierenbos: op ca. 90 % van de oppervlakte bij partikulieren is populier de gekapte houtsoort. Bij het Staatsbosbeheer waren de herbebossingen met populier omvormingen van slecht groeiende beplantingen en een proefveld van 2 ha van „De Dorschkamp". De gemiddelde objektgrootte bedroeg 1.3 ha.
De verdere uitkomsten worden gepresenteerd naar de rubrieken:
1 terreinvoorbereiding
2 plantsoen en planten
3 nazorg.

ad 1 *Terreinvoorbereiding*
De uitkomsten voor terreinvoorbereiding staan in tabel 2. Hierin worden oppervlaktepercentages vermeld voor:
- behandeling kapafval
- onkruid/loofhoutbestrijding op kapvlakte
- grondbewerking.

Tabel 2 Uitkomsten voor terreinvoorbereiding in oppervlaktepercentages.

behandeling kapafval:	
verbrijzelen	11
machinaal koncentreren	14
koncentreren in handkracht	11
verbranden	48
anders	16
	100
onkruid/loofhoutbestrijding op kapvlakte	
geen bestrijding	81
bestrijding	19
	100

Op bijna de helft van de oppervlakte werd het kapafval gekoncentreerd en daarna verbrand. Het koncentreren gebeurde daarbij overwegend machinaal. „Anders" hield voornamelijk in dat het kapafval werd gekoncentreerd en afgevoerd.
Bestrijding van onkruid en/of loofhout voor het planten werd op bescheiden schaal toegepast. Deze bestrijding was alleen mechanisch.
Grondbewerking bij herbebossing met populier kwam bijna niet voor. Slechts op één objekt werden stroken bewerkt met de bosploeg.

ad 2 *Plantsoen en planten*
Onder plantsoen en planten worden in tabel 3 achtereenvolgens de uitkomsten vermeld van:
- plantwijze
- plantsoenleeftijd
- plantverband.

Tabel 3 Uitkomsten voor plantsoen en planten in oppervlaktepercentages.

plantwijze		
plantgatvoorbereiding		77
machinaal	45	
handkracht	32	
direkt planten		23
		100
plantsoenleeftijd		
eenjarig		32
tweejarig		60
driejarig		8
		100
plantverband		
4 x 4 m		2
5 x 5 m		15
6 x 5 m		3
4 x 8 m		15
7 x 5 m		3
6 x 6 m		18
6 x 7 m		14
7 x 7 m		19
10 x 6 m		6
8 x 8 m		6
		100

Op driekwart van de oppervlakte werd het plantgat gemaakt vóór het planten. Op bijna de helft van de oppervlakte gebeurde dit machinaal met de plantgatenboor. Slechts in één geval werd de hydraulische kraan gebruikt. In handkracht gegraven plantgaten vóór het planten kwamen alleen voor in Noord-Brabant. Het gebruik van de plantgatenboor is op deze objekten veelal onmogelijk vanwege de vele sloten en greppels.
Wat de leeftijd van het plantsoen betreft, overheerst bij de herbebossing het gebruik van tweejarige planten overduidelijk. In twee objekten werd driejarig plantsoen geplant.
Het plantverband varieerde bijzonder sterk. Ter illustratie zijn alle voorkomende verbanden in de tabel opgenomen. Gemiddeld werden 280 planten per ha geplant.

ad 3 *Nazorg*
Onder nazorg werden vragen in de enquête opgenomen met betrekking tot:
- bemesting
- wildbescherming
- onkruid/loofhoutbestrijding
- uitvalpercentage.

Tabel 4 Uitkomsten voor de nazorg in oppervlaktepercentages.

bemesting:	
geen bemesting	25
bemesting	75
	100
wildbescherming:	
geen	33
chemisch	39
gaasje of manchet	22
raster	6
	100
onkruid/loofhoutbestrijding in eerste jaar	
geen	49
onkruid chemisch	7
onkruid mechanisch	29
loofhout mechanisch	15
	100
Uitvalpercentage:	
0–10 %	63
10–20 %	4
20–30 %	16
50–60 %	2
60–70 %	4
80–90 %	12
	100
Gemiddeld	22 %

Uit tabel 4 blijkt dat driekwart van de oppervlakte werd bemest. Bemesting bij populier vindt overwegend per boom plaats. Op de achttien bemeste objekten werd vooral NPK gebruikt (8 x), daarna KAS (4 x) en Thomasslakkenmeel (3 x). In één geval werd rundveedrijfmest gebruikt (proefveld „De Dorschkamp").
Preventie tegen wildschade werd op tweederde van de oppervlakte toegepast. Hierbij werd vooral gebruik gemaakt van individuele boombescherming: op 39 % van de oppervlakte chemisch en op 22 % een gaasje of manchet.
Op ongeveer de helft van de oppervlakte is loofhout of onkruid bestreden. Dit werd overwegend gedaan door maaien. Vooral op de kleinere percelen werd daarbij met handgereedschap gewerkt.
Op bijna tweederde van de oppervlakte lag het uitvalpercentage onder de 10 %. Doordat de aanplant op het grootste objekt van 4 ha grotendeels mislukte, valt het gemiddeld uitvalpercentage relatief hoog uit, nl. 22 % (gewogen naar oppervlakte). Wordt dit objekt niet meegerekend dan ligt het uitvalpercentage op 13 %. In het algemeen werd het opgegeven percentage uitval het volgend jaar ingeboet. Uit de gegevens blijkt verschil te bestaan tussen objekten ingeplant met éénjarig of meerjarig plantsoen: bij éénjarige planten was het uitvalpercentage 8 %, bij meerjarig plantsoen bedroeg dit 31 % (eveneens gewogen naar oppervlakte).

3 Konklusies
Bij de beoordeling van de uitkomsten dient men er rekening mee te houden dat de inventarisatie betrekking heeft op één jaar nl. het bosjaar 1976/1977. De uitkomsten geven dus inzicht in dat betreffende jaar. Andere jaren kunnen hiervan afwijken. In deze inventarisatie is 34 ha opgenomen. Aannemende dat de werkelijke oppervlakte niet veel hoger zal liggen, betekent dit op een geschat areaal produktiebos van populier van ca. 8000 ha (ekskl. IJsselmeerpolders) dat de aktiviteiten op het gebied van de herbebossing in het plantseizoen 1976/1977 op een laag pitje hebben gestaan.
Herbebossing met populier blijkt hoofdzakelijk door partikulieren te worden uitgevoerd. In 1976/1977 werd 74 % van de oppervlakte door partikulieren herbeplant, 13 % door gemeenten, landschappen en dergelijke en 13 % door het Staatsbosbeheer. Bij partikulieren en gemeenten ging het veelal om tweede of meerdere generaties populier, bij het Staatsbosbeheer betrof het omvormingen. Tweederde van het areaal dat is herbeplant met populier lag in Noord-Brabant.
De gemiddelde grootte van de ingeplante objekten bedroeg 1,3 ha.
Enige belangrijke uitkomsten met betrekking tot de wijze van uitvoering en de aanslag zijn:
- Op bijna de helft van de oppervlakte werd het kapafval gekoncentreerd en daarna verbrand.
- Op driekwart van het areaal werd het planten voorafgegaan door het maken van plantgaten.
- 60 % van de oppervlakte werd ingeplant met tweejarige planten.
- Bemesting werd toegepast op driekwart van de herbeboste oppervlakte.
- Bescherming tegen wild vond plaats op tweederde van de oppervlakte (67 %) en dan vooral met chemische middelen of met gaasjes of manchetten.
- Na het planten werd op de helft van het areaal onkruid of loofhoutopslag bestreden. Dit gebeurde vooral door maaien.
- Het naar oppervlakte gewogen uitvalpercentage bedroeg 22 %.
- Eénjarige planten bleken beter aan te slaan dan meerjarige planten.

b.v. MAATSCHAPPIJ voor LANDSCHAPSBOUW en RECREATIE

F. G. Bevort: direkteur
Tel. 04242-3624

Heusdensebaan 125
Oisterwijk

*

Adviseren en uitvoering van:

BOSBEDRIJFSPLANNEN
LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTINGEN

ook uw populierenbeplantingen